

Zróznicowany rak tarczycy: aktualny stan wiedzy

Tracy S. Wang, Sanziana A. Roman, Julie A. Sosa

Current Opinion in Oncology 2011, 23: 7-12.

WSTĘP

Częstość występowania zróznicowanego raka tarczycy (differentiated thyroid cancer, DTC) stale się zwiększa. Kilka aspektów postępowania w przypadku tego nowotworu nadal budzi kontrowersje, w tym wskazania do profilaktycznej limfadenektomii przedziału środkowego szyi oraz stosowanie rekombinowanej ludzkiej tyreotropiny (rhTSH) jako przygotowania chorych z rozpoznaniem raka o małym ryzyku progresji do ablacji pozostawionych po operacji fragmentów tkanki tarczycy jodem promieniotwórczym¹³¹.

OSTATNIE ODKRYCIA

Przedział środkowy szyi obejmuje węzły chłonne przedkrtaniowe, przedtchawicze i okototchawicze. Opis zabiegu limfadenektomii powinien zawierać wskazania do jej wykonania (limfadenektomia profilaktyczna lub lecznicza) oraz informację o jej zakresie (jednostronna czy obustronna). Po upływie 3,7 roku od leczenia ablacyjnego jodem promieniotwórczym przeprowadzonego w stymulacji rhTSH wskaźniki skutecznej ablacji określanej jako brak gromadzenia jodu promieniotwórczego w scyntygrafii całego ciała okazały się podobne jak w przypadkach leczenia prowadzonego po odstawieniu hormonów tarczycy (84% chorych w eutyreozie i 94% chorych w hipotyreozie), a stężenie tyreoglobuliny podczas stymulacji nie sięgało 2 ng/ml (u 95% osób w eutyreozie i u 96% w hipotyreozie). W Stanach Zjednoczonych koszt rhTSH dla jednego chorego wynosi 15 994 USD z inkrementalnym kosztem społecznym wynoszącym 1365 USD dla chorego, a inkrementalny wskaźnik efektywności kosztów wynosiłby 52 554 USD/QALY (quality-adjusted-life-year, rok życia z uwzględnieniem jego jakości).

PODSUMOWANIE

Zastosowanie rhTSH w celu przygotowania do ablacji kikutów tarczycy u chorych na zróznicowanego raka tarczycy o małym ryzyku progresji zapewnia podobną skuteczność zniszczenia pozostawionych po operacji fragmentów tarczycy i aktywność przeciwnowotworową, jak odstawienie hormonów tarczycy. Jednocześnie wiąże się z lepszą jakością życia chorych. Efektywność kosztów pozostaje powyżej przyjętego tradycyjnie progu, ale zależy od ceny rhTSH, zdolności chorego do pracy, liczby dni zwolnienia lekarskiego i odsetka skutecznej ablacji.

SŁOWA KLUCZOWE

limfadenektomia przedziału środkowego szyi, zróznicowany rak tarczycy, jod promieniotwórczy, rekombinowana ludzka tyreotropina

Dr Wang,

Department of Surgery,
Division of Surgical Oncology,
Medical College of Wisconsin,
Milwaukee, Wisconsin,
Stany Zjednoczone.

Dr Roman,

Department of Surgery,
Yale University School of Medicine,
New Haven, Connecticut,
Stany Zjednoczone.

Dr Sosa,

Department of Surgery,
Yale University School of Medicine,
New Haven, Connecticut,
Stany Zjednoczone.

Adres do korespondencji:

Dr Tracy S. Wang, MD, MPH,
Department of Surgery,
Medical College of Wisconsin,
9200 W. Wisconsin Avenue,
Milwaukee, WI 53226, USA;
e-mail: tswang@mcw.edu

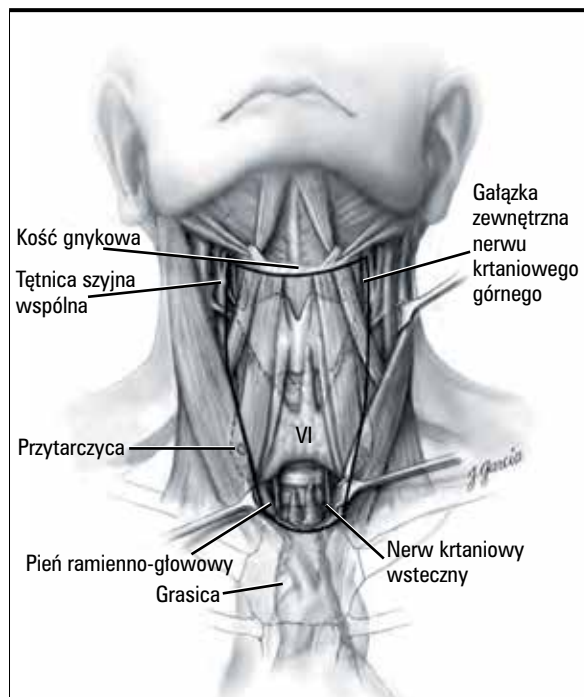
WPROWADZENIE

W Stanach Zjednoczonych zapadalność na raka tarczycy w 2010 r. oszacowano na 44 670 przypadków. Zajmuje on piątą pozycję wśród najczęściej występujących nowotworów złośliwych u kobiet.¹ Większość przypadków stanowią zróźnicowane raki tarczycy (differentiated thyroid carcinoma, DTC; podtypy: brodawkowy i pęcherzykowy), cechujące się doskonałym rokowaniem i znakomitymi wskaźnikami przeżycia odległego.² W artykule zamieszczono przegląd najnowszego piśmiennictwa na temat postępowania w przypadku DTC, w tym dotyczącego zabiegu usuwania węzłów chłonnych przedziału środkowego szyi i zastosowania rekombinowanej ludzkiej tyreotropiny (rhTSH) przed ablacyjnym leczeniem jodem promieniotwórczym ¹³¹I u chorych na DTC o małym ryzyku progresji.

WYCIECIE WĘZŁÓW CHŁONNYCH PRZEDZIAŁU ŚRODKOWEGO SZYI W PRZYPADKACH ZRÓŻNICOWANEGO RAKA TARCZYCY

W leczeniu chorych na DTC podstawowe znaczenie nadal mają: zabieg chirurgiczny, terapia ablacyjna jodem promieniotwórczym oraz stosowanie hormonu tarczycy w dawce supresyjnej. Zakres zabiegu operacyjnego i rola profilaktycznej centralnej limfadenektomii szyjnej ciągle

RYCINA 1

Schematyczny widok szyi od przodu ze wskazaniem granic przedziału środkowego szyi.

Reprodukowano za zgodą z: Carty i wsp.^{6**}

jeszcze budzą kontrowersje.³ Shen i wsp.⁴ dokonali przeglądu 295 zabiegów limfadenektomii przedziału środkowego szyi (w tym 189 przeprowadzonych równocześnie z pierwotnie radykalną tyreoidektomią oraz 106 wykonanych podczas reoperacji). Wznowę DTC w obrębie centralnych węzłów chłonnych szyi obserwowano równie często w obu grupach (odpowiednio 12 i 14%) i choć przemijająca hipokalcemia występowała częściej w grupie chorych poddanych limfadenektomii podczas pierwszego zabiegu operacyjnego, występowanie trwałej niedoczynności przytarczyc, jak również przemijającej oraz trwałej chrypki nie różniły się w obu grupach. Zdaniem autorów podobna częstość wznowy choroby oraz powikłań leczenia wskazują, że u chorych poddawanych tyreoidektomii z powodu DTC nie ma potrzeby przeprowadzać profilaktycznej limfadenektomii przedziału środkowego szyi.

Inne były wyniki badania w grupie 81 chorych poddanych tyreoidektomii z powodu DTC. Moo i wsp.⁵ stwierdzili, że u 36 chorych, u których nie przeprowadzono rutynowej profilaktycznej limfadenektomii przedziału środkowego szyi, odsetek wznowy nowotworu był większy niż u 45 chorych, u których ją przeprowadzono (odpowiednio 17 i 4%, wartość *p* nieznamienista statystycznie). U osób, u których przeprowadzono profilaktyczną centralną limfadenektomię, stosowano większą aktywność jodu promieniotwórczego ¹³¹I (odpowiednio 103 i 66 mCi, *p* < 0,05). Autorzy sugerują, że zabieg profilaktycznej limfadenektomii przedziału środkowego szyi może przyczyniać się do obniżenia wskaźników wznowy DTC. Jednocześnie stwierdzono, że u chorych poddanych limfadenektomii przedziału środkowego szyi znacznie częściej trzeba było dokonywać autotransplantacji przytarczyc (16 vs 3%), częściej występowała przemijająca hipokalcemia (31 vs 5%), natomiast trwała hipokalcemia występowała z podobną częstością w obu grupach (0 vs 3%).

Kontrowersje dotyczące znaczenia limfadenektomii przedziału środkowego szyi w przypadkach DTC wynikają częściowo z niejednorodnej terminologii anatomicznej. Chirurgiczna Grupa Robocza American Thyroid Association (ATA) opublikowała arkusz uzgodnień dotyczący nazewnictwa i klasyfikacji limfadenektomii przedziału środkowego szyi z powodu raka tarczycy.^{6**} Przedział środkowy określono jako przestrzeń ograniczoną przez: od góry – kość gnykową; bocznie – tętnice szyjne; od przodu – warstwę powierzchowną głębokiej powięzi szyjnej, od tyłu – warstwę głęboką głębokiej powięzi szyjnej oraz od dołu – pień ramiennogłówny z prawej strony i odpowiadającą mu płaszczyznę osiową z lewej (ryc. 1). Do struktur anatomicznych mieszczących się w przedziale środkowym należą: krtań, gardło dolne, tchawica, przełyk, tarczycy, przytarczycy, nerwy kraniowe (górny i wsteczny) oraz naczynia krwionośne (tętnice tarczycowe górne i dolne, żyły tarczycowe: dolna, środkowa i górna). Przerzuty DTC najczęściej występują w węzłach chłonnych przedkraniowych (delfickich),

przedtchawicznych oraz w prawych i lewych węzłach okołotchawicznych (leżących do przodu i do tyłu od nerwów krtaniowych wstecznych).

Zgodnie z ustaleniami grupy roboczej lecznicza limfadenektomia przedziału środkowego szyi jest wskazana w przypadkach jawnych klinicznie przerzutów do węzłów chłonnych (stwierdzonych przed operacją lub śródoperacyjnie) lub przerzutów uwidocznionych w badaniach obrazujących. Określenie profilaktyczna/elektywna limfadenektomia przedziału środkowego szyi oznacza, że przerzuty w węzłach chłonnych szyi nie zostały stwierdzone na podstawie badania przedmiotowego ani metodami obrazującymi. Zabieg limfadenektomii przedziału środkowego szyi powinien obejmować węzły chłonne przedkrtaniowe, przedtchawicze oraz przynajmniej jedną grupę węzłów okołotchawicznych. W opisach operacji należy zamieszczać informację, czy limfadenektomię przedziału środkowego szyi przeprowadzono jako profilaktyczną/elektywną, czy też jako leczniczą oraz czy przeprowadzono limfadenektomię jednostronną czy obustronną.^{6**}

REKOMBINOWANY HORMON TYREOTROPOWY I ABLACJA TARCZYCY JODEM PROMIENIOTWÓRCZYM¹³¹

Większość chorych po zabiegu całkowitej tyreoidektomii wymaga leczenia uzupełniającego, jakim jest ablacja tkanki tarczycy pozostałej po operacji.^{7**}⁸ Maksymalne gromadzenie ¹³¹I w kikutach płatów tarczycy zachodzi, gdy chory jest wprowadzony w stan niedoczynności tarczycy, który uzyskuje się na ogół odstawiając hormon tarczycy (thyroid hormone withdrawal, THW). Oznacza to, że przez 4-6 tygodni po zabiegu tyreoidektomii choremu nie zaleca się stosowania hormonów tarczycy lub odstawia się je na kilka tygodni przed planowanym leczeniem ablacyjnym. Do niepożądanych następstw takiego postępowania należą: objawy niedoczynności tarczycy, nasilenie się chorób towarzyszących oraz pogorszenie jakości życia (quality of life, QOL).^{9-11,12•,13•,14} Alternatywą dla THW jest stosowanie rhTSH, egzogennej postaci hormonu tyreotropowego (TSH), który pobudza receptor TSH oraz wychwyty jodu ¹³¹I przez pozostawione po operacji fragmenty tkanki tarczycy, gdy tymczasem chory nadal przyjmuje l-tyroksynę.¹⁵ W 2007 r. Food and Drug Administration zarejestrowała rhTSH do stosowania w pooperacyjnej ablacji fragmentów tkanki tarczycy jodem promieniotwórczym ¹³¹I, co zostało odnotowane w aktualnych zaleceniach dotyczących postępowania w przypadkach zróżnicowanego raka tarczycy wydanych przez ATA w 2009 r. Adnotacja, że „ablację pozostawionych po operacji fragmentów tkanki tarczycy można przeprowadzić po odstawieniu l-tyroksyny lub w stymulacji rhTSH” otrzymała klasę „A”, jako zalecenie o dużej mocy, oparte na silnych dowodach na to, że interwencja może istotnie poprawić wyniki leczenia.^{7**}

REKOMBINOWANY LUDZKI HORMON TYREOTROPOWY A JAKOŚĆ ŻYCIA

Wykazano, że rhTSH ma dodatni wpływ na jakość życia chorych. Schroeder i wsp.⁹ przeprowadzili badanie, w którym 228 chorym w trzech punktach czasowych dano do wypełnienia krótki kwestionariusz dotyczący zdrowia i samopoczucia – Short-Form 36 Health Survey (SF-36). Było to: podczas stosowania l-tyroksyny, po zastosowaniu rhTSH i po odstawieniu l-tyroksyny. W porównaniu z ogólną populacją wyniki SF-36 mieściły się w normie lub przekraczały ją w sześciu z ośmiu badanych dziedzin – aspektów jakości życia w przypadku osób przyjmujących l-tyroksynę oraz w siedmiu z ośmiu u osób, u których zastosowano rhTSH. Po odstawieniu l-tyroksyny punktacja obniżyła się znacznie we wszystkich badanych dziedzinach. W przypadku THW wyniki były gorsze niż u chorych na zastoinową niewydolność krążenia w sześciu badanych dziedzinach, w trzech dziedzinach w porównaniu z chorymi na depresję oraz w sześciu w porównaniu z cierpiącymi na migrenowe bóle głowy. W pięć tygodni po THW Rosario i wsp.¹⁶ stwierdzili istotny wzrost wskaźników ryzyka chorób układu krążenia, spowodowany niedoczynnością tarczycy, co więcej, niedoczynność tarczycy była przyczyną średnio 8,7-dniowej absencji w pracy. Również Borget i wsp.¹⁷ stwierdzili, że chorzy otrzymujący rhTSH znacznie rzadziej wymagają zwolnienia lekarskiego z pracy niż osoby odstawiające l-tyroksynę, a średni okres zwolnienia był krótszy.

W prospektywnym randomizowanym badaniu z grupą kontrolną wzięło udział 74 chorych, u których terapię ablacyjną jodem promieniotwórczym przeprowadzono w stymulacji rhTSH. Początkowo po tyreoidektomii wszyscy chorzy stosowali l-tyroksynę. Tydzień po zabiegu chirurgicznym chorych podzielono losowo na odstawiających l-tyroksynę oraz na tych, którzy otrzymają rhTSH. U chorych w ramieniu THW do stosowania l-tyroksyny powrócono nazajutrz po leczeniu ablacyjnym. W dniu wypisania ze szpitala oraz podczas każdej wizyty kontrolnej chorym dawano do wypełnienia kwestionariusze dotyczące parametrów społeczno-demograficznych, odczuwanego niepokoju, depresji i jakości życia z wykorzystaniem skali funkcjonalnej oceny leczenia choroby przewlekłej z podskalą dotyczącą zmęczenia (Functional Assessment of Chronic Illness Therapy-Fatigue, FACIT-F). FACIT-F składa się z pięciu części, które zawierają pytania o stan fizyczny, życie rodzinne/towarzyskie, stan emocjonalny i funkcjonowanie w życiu codziennym, jak również podskalę oceny zmęczenia, która odnosi się do wpływu zmęczenia na codzienną aktywność chorego.^{12**} W grupie chorych wprowadzonych w stan niedoczynności tarczycy w okresie między wypisaniem ze szpitala po operacji a leczeniem ablacyjnym stwierdzono znaczne pogorszenie jakości życia; obserwowane zmiany widoczne były najlepiej w całkowitej punktacji FACIT-F ($p < 0,003$), wskaźniku samopoczucia w skali FACIT-F (suma wyników w skali stanu fizycznego i funkcjonowania oraz podskali zmęcze-

nia, $p < 10^{-3}$) oraz całkowitej liczbie punktów uzyskanych po wypełnieniu kwestionariusza czynnościowej oceny leczenia przeciwnowotworowego – ogólnej (Functional Assessment of Cancer Therapy – General, FACT-G; suma punktacji uzyskanej w skalach samopoczucia fizycznego, społecznego, aktywności i sprawności oraz emocjonalnej, $p=0,005$). Takich różnic QOL nie stwierdzano w grupie, w której zastosowano rhTSH, nie występowały one również w czasie późniejszej obserwacji (po 3 i po 9 miesiącach).^{12•}

W randomizowanym badaniu z grupą kontrolną Lee i wsp.^{13•} podzielili losowo 291 chorych po operacji tarczycy na trzy grupy. Chorzy, którzy znaleźli się w grupie pierwszej, odstawili l-tyroksynę na 4 tygodnie, chorzy w grupie drugiej przed pierwsze dwa tygodnie po odstawieniu l-tyroksyny przyjmowali liotyroninę, a przez następne dwa nie przyjmowali hormonów tarczycy, a u chorych w grupie trzeciej zastosowano rhTSH. W celu przeprowadzenia oceny jakości życia chorych w okresie leczenia ablacyjnego poproszono ich o wypełnienie kwestionariusza składającego się z siedmiu części. Zamieszczone w nim pytania dotyczyły dolegliwości, objawów niedoczynności tarczycy, czasu utrzymywania się dolegliwości, ich wpływu na życie społeczne, zmiany nastroju i potrzeby korzystania z pomocy medycznej. Jeśli nie liczyć korzystania z pomocy medycznej, jakość życia wszystkich chorych, którzy odstawili l-tyroksynę była znacznie gorsza niż u chorych, u których zastosowano rhTSH. Nie stwierdzono różnicy w jakości życia między chorymi z dwóch grup, które odstawiały l-tyroksynę.

SKUTECZNOŚĆ STOSOWANIA REKOMBINOWANEGO LUDZKIEGO HORMONU TYREOTROPOWEGO

Wykazano, że badania diagnostyczne łącznie z kontrolną scyntyografią jodem promieniotwórczym wykonane po zastosowaniu rhTSH są miarodajne w stopniu porównywalnym z badaniami scyntygraficznymi przeprowadzonymi po odstawieniu l-tyroksyny.¹⁸ Pacini i wsp.¹⁹ przeprowadzili prospektywne randomizowane wielośrodkowe badanie z udziałem chorych poddawanych leczeniu ablacyjnemu w stymulacji rhTSH. Za podstawowe kryterium skuteczności leczenia przyjęto „brak widocznego wychwyty jodu promieniotwórczego w łożu tarczycy lub, jeśli jest on widoczny, wychwyty poniżej 0,1%”. Na podstawie wyników badań scyntygraficznych wykonanych 8 miesięcy po leczeniu stwierdzono, że ablacja była skuteczna u wszystkich chorych w obu grupach. Gdy jako drugie kryterium skutecznej ablacji przyjęto stężenie tyreoglobuliny stymulowanej rhTSH poniżej 2 ng/ml, stwierdzono, że ablacja była skuteczna u 96% chorych, którzy otrzymali rhTSH oraz u 86%, u których leczenie przeprowadzono po odstawieniu l-tyroksyny (wartość p nieznamienna statystycznie).

Po 3,7 roku dalszej obserwacji tych samych 63 chorych, którzy wzięli udział w przytoczonym wyżej badaniu, stwierdzono, że u chorych, którzy przeszli leczenie

ablacyjne w stymulacji rhTSH, częstość występowania wznowy nowotworu oraz utrzymywania się wychwyty jodu promieniotwórczego w łożu tarczycy są takie same, jak u osób, które były leczone po odstawieniu l-tyroksyny. U 48 chorych po zastosowaniu rhTSH oznaczono stężenie tyreoglobuliny, a scyntyografię całego ciała jodem promieniotwórczym przeprowadzono u 43 chorych. Gdy za kryterium skuteczności ablacji przyjęto wychwyty ¹³¹I w łożu tarczycy poniżej 0,1%, stwierdzono, że leczenie ablacyjne było skuteczne u wszystkich chorych; u pięciu widoczny był śladowy wychwyty jodu promieniotwórczego. Trwała ablację stwierdzono łącznie u 94% osób, które leczono po wprowadzeniu ich w stan niedoczynności tarczycy oraz u 84% chorych, którzy przeszli leczenie, będąc w eutyreozie (wartość p nieznamienna statystycznie). Po dołączeniu drugiego kryterium skuteczności ablacji – stężenia tyreoglobuliny w surowicy podczas stymulacji rhTSH poniżej 2 ng/ml – kryteria skutecznej ablacji spełniali wszyscy oprócz dwóch chorych, a odsetek ablacji wynosił 95% w grupie leczonej po wprowadzeniu w stan niedoczynności tarczycy oraz 96% w grupie chorych pozostających w eutyreozie.^{20••}

Tuttle i wsp.²¹ przedstawili wyniki obserwacji 394 chorych po leczeniu ablacyjnym jodem promieniotwórczym, u których średnio 2,5 roku po ablacji wykonano badania w kierunku wznowy raka. Stwierdzili, że w grupie 320 osób, u których ablację przeprowadzono w stymulacji rhTSH, „brak cech klinicznych choroby nowotworowej” był bardziej prawdopodobny niż u 74 osób przygotowanych do leczenia ablacyjnego przez odstawienie l-tyroksyny (76 vs 62%, $p=0,1$). W grupie chorych, u których zastosowano rhTSH, rzadziej też stwierdzano przetrwała chorobę nowotworową (16 vs 24%, $p=0,1$). Stosując kryterium stężenia tyreoglobuliny w czasie supresji TSH poniżej 2 ng/ml oraz poniżej 10 ng/ml podczas stymulacji, w obydwu grupach stwierdzano podobny odsetek jawnej klinicznie wznowy raka oraz istotnego wychwyty w łożu tarczycy bez innych cech utrzymującej się choroby nowotworowej. W grupie 291 pacjentów, u których 12-18 miesięcy po ablacji wykonano diagnostyczną scyntyografię całego ciała, u 95% osób, u których ablację przeprowadzono w stymulacji rhTSH, oraz u 90% chorych, których leczono po odstawieniu l-tyroksyny, po 48 godzinach od podania jodu promieniotwórczego nie uwidocznił wychwyty tego izotopu w łożu tarczycy (lub wynosił poniżej 0,1%) ($p=0,35$). U osób, którym podano rhTSH, po dalszych 6 miesiącach stężenie tyreoglobuliny podczas supresji TSH było znacznie mniejsze niż u chorych leczonych po odstawieniu l-tyroksyny (0,6 vs 1 ng/ml, $p=0,003$).²¹

Wykazano, że ablacja z zastosowaniem rhTSH jest wartościową metodą leczenia uzupełniającego u chorych z przerzutami raka tarczycy o małej objętości, gromadzącymi jod promieniotwórczy. W badaniu, w którym przeprowadzono analizę retrospektywną 84 chorych, u których w badaniu scyntygraficznym po ablacji jodem promieniotwórczym wykryto ogniska gromadzenia tego izotopu

poza łożą tarczycy, stwierdzono, że u 64 spośród tych chorych leczenie przeprowadzono w stymulacji rhTSH. U 76 chorych przerzuty stwierdzono w węzłach chłonnych szyi, a u ośmiu – przerzuty w płucach. W trwającym 2,7 roku okresie obserwacji u 70% chorych z grupy, w której zastosowano rhTSH oraz u 55% osób, które odstawiły l-tyroksynę, w kolejnych badaniach nie stwierdzano cech choroby. Niezależnie od metody stymulacji wychwytu jodu promieniotwórczego skuteczność zniszczenia przerzutów miejscowych wychytujących jod (rhTSH 70%, THW 63%) oraz przerzutów do płuc (rhTSH 75%, THW 25%) była podobna.^{22••}

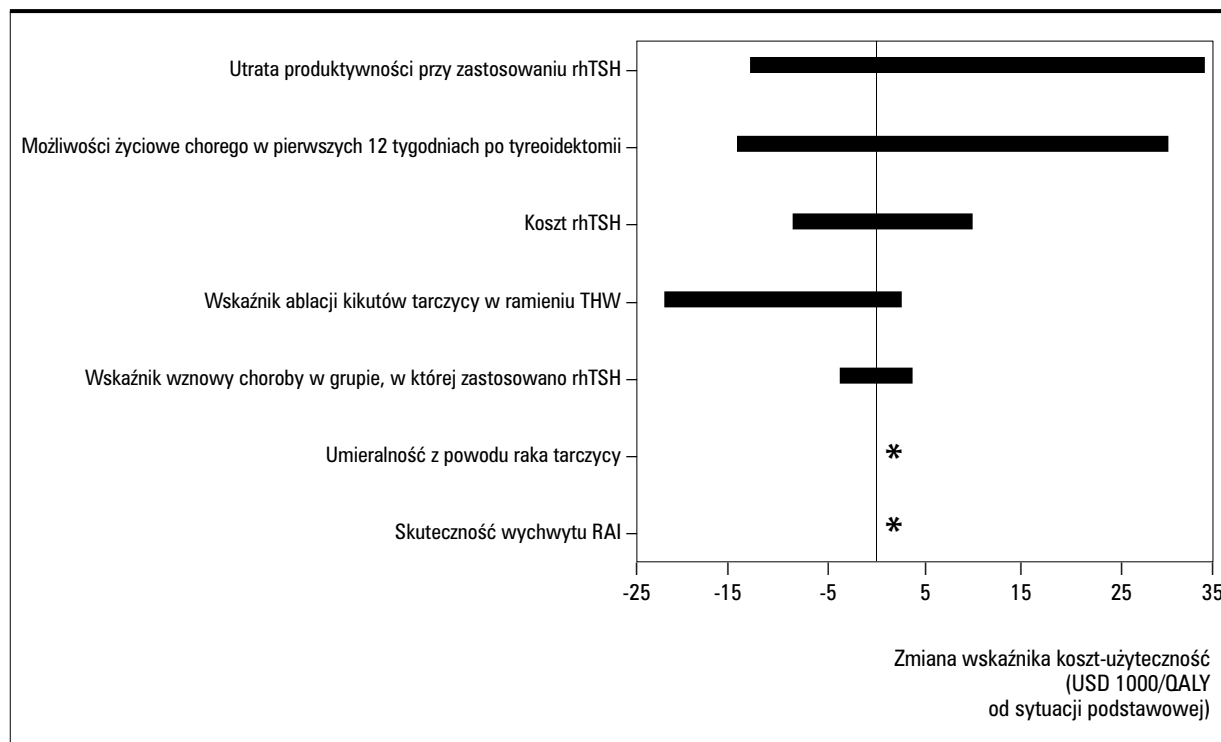
Większość badań, w których oceniano przydatność rhTSH, prowadzono jedynie z udziałem osób dorosłych. W zakończonym niedawno badaniu wielośrodkowym oceniano bezpieczeństwo stosowania rhTSH u dzieci i młodzieży do 18 r.ż. U stu osób 181 razy zastosowano rhTSH. Celem takiego postępowania było uniknięcie niedoczynności tarczycy (34%), jego uzasadnienie stanowiły „względy medyczne” (24%) lub bardzo zła tolerancja odstawienia l-tyroksyny (20%). Rekombinowaną ludzką tyreotropinę najczęściej stosowano przed kontrolnymi badaniami diagnostycznymi (61%). W 92% przypadków była ona poda-

wana zgodnie z dawkowaniem przyjętym dla osób dorosłych. W 88% przypadków nie donoszono o wydarzeniach niepożądanych. Najpowszechniej występującym wydarzeniem niepożądanym były nudności (5%) i wymioty (3%). Szczytowe stężenie TSH 3 dni po zastosowaniu rhTSH okazało się wystarczające, aby przeprowadzić miarodajne badania. W 98% przypadków przekraczało ono 25 mJ./l. Wykazano, że stosowanie rhTSH u dzieci i młodzieży jest bezpieczne i zapewnia dostateczny wzrost stężenia TSH. Jednak skuteczność diagnostyczna i terapeutyczna scyntygrafii całego ciała po zastosowaniu rhTSH oraz dostateczność ablacji pozostawionych po operacji fragmentów tkanki tarczycowej pozostają nieznane.^{23•}

EFEKTYWNOŚĆ KOSZTÓW STOSOWANIA REKOMBINOWANEGO LUDZKIEGO HORMONU TYREOTROPOWEGO

Mimo wyników badań wskazujących na skuteczność stosowania rhTSH oraz na związaną z nim poprawę jakości życia chorych głównym problemem pozostaje cena rhTSH. Borget i wsp.²⁴ stwierdzili, że szybsza eliminacja

RYCINA 2

Podsumowanie analizy wrażliwości w porównaniu z analizą sytuacji podstawowej (base case).

Linia pionowa w punkcie zero odpowiada sytuacji podstawowej (base case); słupki poziome po jej prawej stronie odpowiadają zmniejszonemu wskaźnikowi koszt-użyteczność zastosowania rhTSH, słupki poziome na lewo od niej odpowiadają poprawie proporcji kosztów do użyteczności przy stosowaniu rhTSH.

RAI – jod promieniotwórczy, THW – odstawienie hormonu tarczycy; TSH – hormon tyreotropowy; rhTSH – rekombinowany hormon tyreotropowy.

*Analiza wrażliwości tej zmiennej nie wykazała istotnej różnicy we wskaźniku koszt-użyteczność stosowania rekombinowanego hormonu tyreotropowego. Zaczepnięte za zgodą autorów z: Wang TS i wsp.^{27••}

jodu u osób pozostających w eutyreozie sprawia, że pacjenci wymagają krótszego pobytu w szpitalu (2,4 dnia po rhTSH, natomiast 3,5 dnia po odstawieniu l-tyroksyny). We Francji stwierdzono, że cenę rhTSH rekompensował krótszy pobyt chorych w szpitalu (rhTSH 1807 euro; THW 2146 euro). W badaniach przeprowadzonych w Niemczech i Kanadzie wykazano, że efektywność stosowania rhTSH ma przewagę nad jego kosztami.^{25,26} W badaniu niemieckim korzyści kliniczne stosowania rhTSH uzyskano z minimalnym inkrementalnym kosztem społecznym (47 euro/chorego), a wskaźnik inkrementalnej efektywności kosztów (incremental cost/effectiveness ratio, ICER) wyniósł 958 euro/QALY). Do istotnych czynników w analizie czułości należały różnice czasu trwania hospitalizacji i liczba dni zwolnienia z pracy.²⁵

W badaniu kanadyjskim opracowano łańcuch Markowa z wykorzystaniem modelu 17-tygodniowego. Autorzy wykluczyli przypadki innych nowotworów pierwotnych oraz chorób przewlekłych, ponieważ nie miały one wpływu na wyniki analizy efektywności kosztów w badaniu niemieckim. Chorzy otrzymali rhTSH lub zalecono im odstawienie l-tyroksyny. Zastosowanie rhTSH odznaczało się dużą efektywnością kosztów, przy koszcie społecznym wynoszącym 87 dolarów kanadyjskich (CAD)/chorego i ICER wynoszącym 1520 CAD/QALY. Na podstawie analizy czułości stwierdzono, że jest ona największa w odniesieniu do liczby dni hospitalizacji po leczeniu ablacynym oraz czasu trwania zwolnienia z pracy. Niektóre ośrodki kanadyjskie zezwalają na leczenie ablacynne jodem promieniotwórczym w trybie ambulatoryjnym, dlatego w badaniu przeprowadzono analizę czułości z wyłączeniem kosztów hospitalizacji. Zastosowanie rhTSH nadal odznaczało się dużą efektywnością kosztów, przy czym koszt wynosił 771 CAD/chorego, a ICER wynosił 13 391 CAD/QALY.²⁶

Wang i wsp.²⁷ dokonali analizy efektywności kosztów stosowania rhTSH w Stanach Zjednoczonych. Przeprowadzono analizę Markowa dla hipotetycznej populacji dorosłych po tyreoidiektomii. Chorych podzielono na dwie grupy w zależności od metody stymulacji wychwytu jodu promieniotwórczego przed leczeniem ablacynym (rhTSH lub THW). U wszystkich chorych ablację przeprowadzono 4 tygodnie po tyreoidiektomii; protokół dla ablacji i dalszej obserwacji był zgodny z zaleceniami ATA. Podobnie jak w badaniu niemieckim, pacjenci pozostawali w cyklu obserwacji założonej modelem przez całe życie lub do czasu, gdy model osiągnął stan stabilny. W analizie base case (odchylen od kosztów podstawowych) stosowanie rhTSH kosztuje 15 994 USD/chorego, inkrementalny koszt społeczny wynosił 1365 USD/chorego przy ICER równym 5255 USD/QALY, czyli nieznacznie powyżej konwencjonalnego progu dla efektywności kosztów. Większość kosztów przypadała na okres między tyreoidiektomią a ablacją; większość korzyści wynikała z utrzymania QOL u chorych w eutyreozie.

Model okazał się najbardziej wrażliwy na dane dotyczące zmiany czasu trwania zwolnienia lekarskiego z pracy, cenę rhTSH i różnice w użyteczności w stosunku do stanu zdrowia (ryc. 2). Wahania okresu zwolnienia lekarskiego przed ablacją w granicach 0-11 dni (sytuacja podstawowa 3 dni) spowodowały, że wskaźnik koszt-użyteczność zyskał rozrzut od 39 979 do 86 087 USD/QALY. Koszt podstawowy rhTSH wynosił 1932 USD, zmiana kosztu o $\pm 10\%$ spowodowała, że wskaźnik koszt-użyteczność wahał się od 44 190 USD/QALY w przypadku kosztów mniejszych do 60 917 USD/QALY dla kosztów większych. Obniżenie stopnia użyteczności o 5% dla chorych w okresie pierwszych 12 tygodni po tyreoidiektomii spowodowało zmniejszenie wskaźnika koszt-użyteczność do 82 547 USD/QALY, natomiast większa korzyść dla chorego w tym samym okresie powodowała poprawę wskaźnika koszt-użyteczność, który wynosił wówczas 38 548 USD/QALY w porównaniu z sytuacją podstawową. Podobną zmienność wskaźnika koszt-użyteczność stwierdzano, gdy obliczenia dotyczyły ablacji pozostawionych po operacji fragmentów tkanki tarczycowej u chorych, którzy odstawiali l-tyroksynę. Podsumowując, wskaźnik efektywności kosztów dla ablacji z wykorzystaniem rhTSH w Stanach Zjednoczonych w znacznym stopniu zależy od tego, czy za cel pierwszoplanowy przyjmie się koszt rhTSH, czy też produktywność chorego i jakość jego życia.²⁷

PODSUMOWANIE

Postępowanie w przypadkach DTC zarówno w zakresie leczenia operacyjnego, jak i po nim nadal budzi wątpliwości. Stosowanie się do nazewnictwa zaleconego w arkuszu uzgodnień ATA oraz klasyfikacji limfadenektomii przedziału środkowego szyi mogą pomóc w standaryzacji wymienianych informacji między lekarzami i autorami badań klinicznych. Długotrwała obserwacja następstw ablacji z wykorzystaniem rhTSH wskazuje, że jej skuteczność jest podobna jak po odstawieniu l-tyroksyny, przez co w połączeniu z poprawą QOL wydaje się ona atrakcyjną metodą leczenia chorych na DTC o małym ryzyku progresji. Wyniki badań nad efektywnością kosztów wskazują, że koszty społeczne w znacznej mierze zależą od takich zmiennych, jak zdolność chorego do pracy, liczba dni zwolnienia z pracy oraz skuteczność ablacji pozostawionej po operacji tkanki tarczycowej.

Tłumaczenie oryginalnej angielskiej wersji artykułu z *Current Opinion in Oncology*, January 2011, 23 (1): 7-12, wydawanego przez Lippincott Williams & Wilkins. Lippincott Williams & Wilkins nie ponosi odpowiedzialności za błędy powstałe w wyniku tłumaczenia ani nie popiera i nie poleca jakichkolwiek produktów, usług lub urządzeń.

PIŚMIENNICTWO

- szczególnie interesujące
  - wyjątkowo interesujące
- 1 Jemal A, Siegel R, Xu J, Ward E. Cancer Statistics, 2010. *CA Cancer J Clin* 2010. [Epub ahead of print]
  - 2 AJCC Cancer Staging Manual. 7th ed. USA: Springer-Verlag; 2010.
  - 3 Carling T, Long WD 3rd, Udelsman R. Controversy surrounding the role for routine central lymph node dissection for differentiated thyroid cancer. *Curr Opin Oncol* 2010;22:30–34.
  - 4 Shen WT, Ogawa L, Ruan D, et al. Central neck lymph node dissection for papillary thyroid cancer: comparison of complication and recurrence rates in 295 initial dissections and reoperations. *Arch Surg* 2010; 145:272–275.
  - 5 Moo TA, McGill J, Allendorf J, et al. Impact of prophylactic central neck lymph node dissection on early recurrence in papillary thyroid carcinoma. *World J Surg* 2010;34:1187–1191.
  - 6 Carty SE, Cooper DS, Doherty GM, et al. Consensus statement on the terminology and classification of central neck dissection for thyroid cancer. *Thyroid* 2009;19:1153–1158.
    - W tym interdyscyplinarnym arkuszu uzgodnień wyjaśniono granice przedziału środkowego szyi, przedstawiono podgrupy węzłów chłonnych i przedstawiono terminologię operacji wycięcia węzłów chłonnych przedziału środkowego szyi.
  - 7 Cooper DS, Doherty GM, Haugen BR, et al. Revised American Thyroid Association management guidelines for patients with thyroid nodules and differentiated thyroid cancer. *Thyroid* 2009;19:1167–1214.
    - Zalecenia dotyczące postępowania w przypadkach guzków tarczycy i zróżnicowanego raka tarczycy, uaktualnione w 2009 r.
  - 8 Pacini F, Schlumberger M, Dralle H, et al. European consensus for the management of patients with differentiated thyroid carcinoma of the follicular epithelium. *Eur J Endocrinol* 2006;154:787–803.
  - 9 Schroeder PR, Haugen BR, Pacini F, et al. A comparison of short-term changes in health-related quality of life in thyroid carcinoma patients undergoing diagnostic evaluation with recombinant human thyrotropin compared with thyroid hormone withdrawal. *J Clin Endocrinol Metab* 2006;91:878–884.
  - 10 Luster M, Felbinger R, Dietlein M, Reiners C. Thyroid hormone withdrawal in patients with differentiated thyroid carcinoma: a one hundred thirty-patient pilot survey on consequences of hypothyroidism and a pharmacoeconomic comparison to recombinant thyrotropin administration. *Thyroid* 2005;15:1147–1155.
  - 11 Davids T, Witterick IJ, Eski S, et al. Three-week thyroxine withdrawal: a thyroid-specific quality of life study. *Laryngoscope* 2006;116:250–253.
  - 12 Taieb D, Sebag F, Cherenko M, et al. Quality of life changes and clinical outcomes in thyroid cancer patients undergoing radioiodine remnant ablation (RRA) with recombinant human TSH (rhTSH): a randomized controlled study. *Clin Endocrinol (Oxf)* 2009;71:115–123.
    - Prospektywne randomizowane badanie, w którym oceniano jakość życia chorych poddawanych leczeniu ablacynemu jodem promieniotwórczym w stymulacji rhTSH.
  - 13 Lee J, YunMJ, Nam KH, et al. Quality of life and effectiveness comparisons of thyroxine withdrawal, triiodothyronine withdrawal, and recombinant thyroid-stimulating hormone administration for low-dose radioiodine remnant ablation of differentiated thyroid carcinoma. *Thyroid* 2010;20:173–179.
    - Prospektywne randomizowane badanie, w którym oceniano jakość życia chorych poddawanych leczeniu ablacynemu jodem promieniotwórczym w stymulacji rhTSH.
  - 14 Duntas LH, Biondi B. Short-term hypothyroidism after Levothyroxine-withdrawal in patients with differentiated thyroid cancer: clinical and quality of life consequences. *Eur J Endocrinol* 2007;156:13–19.
  - 15 Haugen BR, Cooper DS, Emerson CH, et al. Expanding indications for recombinant human TSH in thyroid cancer. *Thyroid* 2008;18:687–694.
  - 16 Rosario PWS, Fagundes TA, Rezende LL, et al. Assessing hypothyroidism in the preparation of patients with thyroid cancer. *The Endocrinologist* 2006;16:25–29.
  - 17 Borget I, Corone C, Nocaudie M, et al. Sick leave for follow-up control in thyroid cancer patients: comparison between stimulation with Thyrogen and thyroid hormone withdrawal. *Eur J Endocrinol* 2007;156:531–538.
  - 18 Haugen BR, Pacini F, Reiners C, et al. A comparison of recombinant human thyrotropin and thyroid hormone withdrawal for the detection of thyroid remnant or cancer. *J Clin Endocrinol Metab* 1999;84:3877–3885.
  - 19 Pacini F, Ladenson PW, Schlumberger M, et al. Radioiodine ablation of thyroid remnants after preparation with recombinant human thyrotropin in differentiated thyroid carcinoma: results of an international, randomized, controlled study. *J Clin Endocrinol Metab* 2006;91:926–932.
  - 20 Elisei R, Schlumberger M, Driedger A, et al. Follow-up of low-risk differentiated thyroid cancer patients who underwent radioiodine ablation of postsurgical thyroid remnants after either recombinant human thyrotropin or thyroid hormone withdrawal. *J Clin Endocrinol Metab* 2009;94:4171–4179.
    - Kontynuacja badania, w którym wykazano jednakową skuteczność ablacji pozostawionych po operacji fragmen-
  - 21 Tuttle RM, Brokhin M, Omry G, et al. Recombinant human TSH-assisted radioactive iodine remnant ablation achieves short-term clinical recurrence rates similar to those of traditional thyroid hormone withdrawal. *J Nucl Med* 2008;49:764–770.
  - 22 Tuttle RM, Lopez N, Leboeuf R, et al. Radioactive iodine administered for thyroid remnant ablation following recombinant human thyroid stimulating hormone preparation also has an important adjuvant therapy function. *Thyroid* 2010;20:257–263.
    - W badaniu wykazano, że u chorych poddanych ablacji kikutów tarczycy w stymulacji rhTSH, jak i endogennym TSH, czyli po odstawieniu hormonu tarczycy, leczenie ablacynemu miało podobny przeciwnowotworowy wpływ na małe, przerzuty wychwytyjące jod wykryte podczas scyntygrafii.
  - 23 Luster M, Handkiewicz-Junak D, Grossi A, et al. Recombinant thyrotropin use in children and adolescents with differentiated thyroid cancer: a multicenter retrospective study. *J Clin Endocrinol Metab* 2009;94:3948–3953.
    - Jedno z pierwszych badań nad bezpieczeństwem stosowania rhTSH u dzieci i młodzieży zarówno w celu przygotowania do ablacji tkanki tarczycy pozostawionej po tyreoidektomii, jak i w ramach kontrolnych badań diagnostycznych.
  - 24 Borget I, Remy H, Chevalier J, et al. Length and cost of hospital stay of radioiodine ablation in thyroid cancer patients: comparison between preparation with thyroid hormone withdrawal and thyrogen. *Eur J Nucl Med Mol Imaging* 2008;35:1457–1463.
  - 25 Mernagh P, Campbell S, Dietlein M, et al. Cost-effectiveness of using recombinant human TSH prior to radioiodine ablation for thyroid cancer, compared with treating patients in a hypothyroid state: the German perspective. *Eur J Endocrinol* 2006;155:405–414.
  - 26 Mernagh P, Suebwongpat A, Silverberg J, Weston A. Cost-effectiveness of using recombinant human thyroid-stimulating hormone before radioiodine ablation for thyroid cancer: the Canadian perspective. *Value Health* 2010;13:180–187.
    - Analiza kosztów-efektywności stosowania rhTSH w kanadyjskim systemie opieki zdrowotnej.
  - 27 Wang TS, Cheung K, Mehta P, et al. To stimulate or withdraw? A cost-utility analysis of recombinant human thyrotropin *versus* thyroxine withdrawal for radioiodine ablation in patients with low-risk differentiated thyroid cancer in the United States. *J Clin Endocrinol Metab* 2010;95:1672–1680.
    - Pierwsza analiza kosztów stosowania rhTSH jako przygotowania do ablacji tkanki tarczycy pozostawionej po tyreoidektomii w Stanach Zjednoczonych.